

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”



Vrijgemaakt van de zonde, dienstbaar aan de gerechtigheid

Rom, 6 : 12—23

In de voorafgaande verzen werd ons voorgehouden wat we in Christus hebben: vergeving der zonden en eeuwig leven. Maar wat we in Christus hebben wordt niet automatisch in ons leven uitgewerkt. We worden met alle gaven en krachten, die God geeft, ingeschakeld in de strijd tegen de duivel en de zonde. God behandelt ons niet als een steen, die moet worden opgepakt en neergelegd en dus volkomen „lijdelijk” is. God behandelt ons ook niet als een plant, die als vanzelf groeit. Maar Hij behandelt ons als schepselen, die naar zijn beeld geschapen zijn, met schepselmatige verantwoordelijkheid en vrijheid. Nadat Paulus ons heeft voorgesproken welke overwinning we in Christus behaald hebben, worden we nu opgewekt om vanuit die overwinning te strijden tegen de zonde, om eindelijk ten enenmale de overhand te behouden.

Laat dan de zonde niet als koningin heersen in uw sterfelijk lichaam, zodat gij aan zijn begeerten zoudt gehoorzamen. Ons lichaam is het slagveld om zo te zeggen. Om en in dat lichaam moet de strijd gestreden worden. Daarin woelen begeerten, lusten, hartstochten. Koningin zonde wil, dat we aan die begeerten toegeven. Maar onze Koning Jezus Christus wil, dat we daaraan niet gehoorzamen. In Zijn naam zegt Paulus in vs. 13: En stelt uw leden niet als wapenen der ongerechtigheid in dienst van de zonde, maar stelt uzelf in dienst van God als herleefd uit de dood; en stelt uw leden als wapenen der gerechtigheid in dienst van God. Ons lichaam heeft vele leden: armen en benen, hoofd en hart, spieren en zenuwen en hersenen, verstand en wil en gevoel. Ook de geslachtsorganen behoren tot onze leden. Van nature zijn onze leden werktuigen, waarmee we kwaad doen. In dienst van koningin zonde. Dat mag niet. Integendeel we zullen ons stellen in dienst van God. We zijn immers van doden levenden geworden! In en door Christus. Maar dan zullen we onze leden ook gebruiken om goed te doen en recht te handelen en zo God te dienen met eerbied en godvruchtigheid.

Daarbij hebben we de belofte Gods en dus de zekerheid des geloofs, dat de zonde de overhand niet zal behouden. Ons wordt in vs. 14 gezegd: Want de zonde zal over u niet heersen; want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade! Laten we maar niet bang zijn, dat de zonde sterker is dan de Here. Zij is wel sterker dan wij van ons zelf zijn. We zijn zo zwak, dat we niet één moment kunnen bestaan als de duivel het op ons aanlegt. Maar we staan niet alleen. We zijn immers niet onder de wet, maar onder de genade. Bij „wet” moeten we hier niet denken aan de liefderijke, vaderlijke wet des HEREN. Maar aan de wet, zoals die werd gezien door de Schriftgeleerden en Farizeëen, die meenden door stipte onderhouding van duizend en één geboden de genade Gods te moeten verdienen. We hoeven niet in eigen kracht met de eisen der wet klaar komen en aan de vloek der wet ons ontworstelen. Dan waren we reddeloos verloren. Maar we zijn en staan en leven onder de genade. We leven in het licht van Gods vriendelijk aangezicht, onder de gezegende heerschappij van onze Here Jezus, wiens juk zacht en wiens last licht is. Als we uit zwak-

heid in zonde vallen vergeeft God genadig en als we struikelen richt Hij ons weer op. En de almachtige kracht der genade is veel en veel groter dan die van de zonde. Zo dikwijls als we daarop vertrouwen zijn we er zeker van, dat de zonde over ons niet zal heersen.

Maar is dat leven onder de genade niet een beetje gevaarlijk? Zullen we dan de zonde maar niet doen, omdat wij niet onder de wet maar onder de genade zijn? Kan deze conclusie niet al te licht getrokken worden door zwakke, zondige mensen? Paulus antwoordt weer met een krachtig: Dat nooit!

En dan vervolgt hij in vs. 16: Weet gij niet, dat, wanneer gij u aan iemand ter beschikking stelt als slaaf om te gehoorzamen, gij dan ook slaaf zijt van hem, aan wie gij gehoorzaamt? — hetzij van de zonde tot de dood, hetzij van de gehoorzaamheid ter gerechtigheid? Paulus gaat er van uit, dat we wel weten, dat het leven in de zonde een hellend vlak is. Zonde bindt, zonde gaat van kwaad tot erger. We moeten nooit denken, dat we vandaag wel een beetje zondigen kunnen en dat we er morgen zo maar mee op kunnen houden. Zondigen is levensgevaarlijk. We moeten de zonde schuwen als de pest. Wie vandaag een vinger aan de zonde geeft is morgen z'n hand kwijt en overmorgen z'n arm. En het einde is de dood, d.w.z. we gaan Gods genade missen en zonder God leven. Maar tegenover het hellend vlak van de zonde staat de opgaande lijn der gehoorzaamheid. Elke daad van gehoorzaamheid bindt ons vaster aan de gerechtigheid. Elke overwinning op een slechte begeerte maakt de volgende overwinning gemakkelijker. Wie leeft van en onder Gods genade gaat voort van kracht tot kracht en het einde is gerechtigheid en eeuwig leven.

Eens waren de christenen te Rome slaven der zonde, namelijk toen ze nog heidenen waren. Maar dank zij Gods genade zijn ze van harte gehoorzaam geworden aan de prediking van het Evangelie, waardoor ze gegrepen zijn. Ze hebben zich gewonnen gegeven. Ze zijn door het Woord overmocht; overmeesterd om zo te zeggen. En nu zijn ze volgens vs. 18 bevrijd van de zonde-macht en slaven geworden van de gerechtigheid. Dat is een heerlijke „slavernij”. Gods gerechtigheid dienen, dat is ware vrijheid. Doen wat de Here wil, dát is in vrijheid leven.

Paulus spreekt op menselijke wijze. D.w.z. zoals wij mensen dat nodig hebben. Ons vlees is zwak en dat vlees roert zich nog geducht. Zonder Gods genade zijn we vlees, d.w.z. zondige, zwakke, verdorven mensen, een gemakkelijke prooi van de duivel en zijn trawanten. Daarom hebben we altijd weer nodig, dat we op Gods genade worden gewezen en dat we voor de zonde worden gewaarschuwd. Dat kunnen we nooit missen. We blijven — ook onder Gods genade — altijd mensen, en dus blijven we de vertroosting en de vermaning van het Woord nodig hebben.

Paulus wordt het vermanen niet moe. Nogmaals zegt hij in vs. 19: Want gelijk gij uw leden gesteld hebt om dienstbaar te zijn aan de onreinheid en de ongerechtigheid, tot ongerechtigheid, also stelt nu uw leden, om dienstbaar te zijn aan de gerechtigheid, tot heiligmaking. Vroeger ging hun bestaan voort van ongerechtigheid tot ongerechtigheid. Het was ál onreinheid en wetteloosheid.

UIT DE INHOUD:

Vrijgemaakt van de zonde, dienstbaar aan de gerechtigheid	H. J. J.
Doorgaande reformatie!	C. V.
Kerk en Woord (III)	G. V.
Fundamentele vragen (III)	J. Stw.
Kerkhof	J. B.
Het sociale arbeidsvraagstuk	J. W.
Boekbespreking	
Geef hem even een zetje	
Kritische krabbels	Frater
Persschouw	
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

Leest maar eens wat daarvan staat in Rom. I. Maar nu moeten ze hun leden stellen ten dienste van wat recht is voor God. Zo zullen ze komen tot heiligmaking. Dat is het doel van het leven: Zonder vlek of rimpel, in pure zuiverheid, altijd bij de HERE zijn. Daarna zullen we nú al jagen.

In vs. 20 stelt Paulus nog eens het oude leven ten toon: Eertijds waren ze slaven der zonde en toen waren ze vrij van de gerechtigheid. Maar een mooie vrijheid was dat! Prachtige vruchten droeg dat vrije leven! Paulus noemt ze maar niet met naam en toenaam. Hij en de Romeinen weten best, dat het dingen waren, waarover men zich alleen maar kan schamen. Vermoedelijk zullen wij allen ook wel weten wat de vrucht is van zulk een vrij leven, waarover Paulus hier spreekt. En als we in eigen leven die vrucht nooit geplukt hebben, dan zien we het wel aan de wereld, waarop het leven der zonde uitloopt. Het einde is de dood: Een bestaan zonder God en zonder hoop en zonder echte blijdschap.

In vs. 22 stelt Paulus daartegenover het zalige leven onder Gods genade: Maar nú, vrijgemaakt van de zonde en dienstbaar gemaakt aan God, hebt gij tot vrucht uw heiliging en als einde het eeuwige leven. God dienen, dat is de ware vrijheid der kinderen Gods. En de vrucht daarvan is de heiliging. We gaan als we de HERE dienen steeds meer en steeds vaster bij Hem behoren. Dat groeit uit de binding aan de inzettingen des HEREN. En het einddoel waarop heel dit leven gericht wordt is het eeuwige, blijvende, onvergankelijke leven. Dat begint nu reeds. En het loopt er op uit, dat we het altijd goed zullen hebben in de ongestoorde gemeenschap met onze hemelse Vader.

En Paulus eindigt zijn bevelen met deze tegenstelling: Want de bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegift Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus onze Here. De zonde betaalt haar onderdanen secuur. Wie de zonde dient verdient. Zoals soldaten hun rantsoen verdienen, zo zijn ook de dienaren der zonde hun loon waard. Maar de soldij is een verschrikkelijk ding: de dood. Anders gezegd: het verderf, de ondergang, het missen van Gods gemeenschap.

Daartegenover staat voor de gelovigen, die de Here dienen, geen verdienste. Maar ze ontvangen „genade voor genade”, de ene genadegave na de andere. En de hoogste gift is het leven in de volle zin van het woord. God gunt Zijn dienaren het eeuwige leven. We zullen het eeuwig goed hebben. Onbegrijpelijk en onvoorstelbaar goed. We zullen altijd bij de HERE zijn. En dat hebben we te danken aan Jezus Christus onze Here.

H. J. JAGER.

DOORGAANDE REFORMATIE!

Als er iets is waarop onder ons bij de voortduur en met alle kracht moet worden aangedrongen, dan is het wel: **doorgaande reformatie**.

Wij geloven, dat God in de jaren vóór 1942/45 reformatie aan zijn volk schonk. En we geloven ook, dat in de vrijmaking reformatie motieven werkten. We noemen haar daarom een reformatie beweging. Maar het is nodig, dat ons gebed, onze arbeid, onze strijd er op gericht is, dat deze reformatie in stand blijft, niet verzandt, maar integendeel, dieper doorwerkt en verder om zich heengrijpt; kortom: dat de eenmaal geschonken reformatie dóórgaat, dat er een dóórgaande reformatie zal zijn.

* * *

Zullen we nu, onder beding van Gods genade, daaraan werkzaam mogen zijn, dan is het evenwel nodig, dat ons helder voor de geest staat wat ware reformatie en dus ook ware dóórgaande reformatie is.

Daaromtrent heerst evenwel allerlei misverstand.

Men meent b.v. dikwijls nog steeds, dat reformatie vóór alles een reformatie der kerk is in die zin, dat de „forme”, de „vorm” van de kerk, d.i. haar institutaire gedaante, weer naar het woord Gods wordt ingericht. Dat wil zeggen, dat de belijdenis weer wordt gehandhaafd, alle hiërarchie wordt uitgebannen en het ambt naar Gods wil gaat functioneren.

Ongetwijfeld, als dat alles in het geloof gaat gebeuren is dat ook reformatie. Maar dat alles is toch niet de eigenlijke, de primaire reformatie. Het is niet dát, wat in de reformatie het éérste is en blijven moet.

Anderen denken bij reformatie vooral aan allerlei vernieuwing, herleving, christianisering van het brede mensenleven. Ze spreken van reformatie in de politiek, op maatschappelijk terrein, in gezin, wetenschap, kunst enz.

Ongetwijfeld, als dit alles geschiedt als gevolg, als openbaring, van een ware reformatie, dan mag dat zeker ook reformatie worden genoemd. Maar zonder méér is dat toch ook nog niet reformatie in de diepe zin van het woord.

Weer anderen verbinden met de idee van reformatie, en vooral met die van doorgaande reformatie, onmiddellijk allerlei organisatie en organisatorische actie op politiek, maatschappelijk en ander terrein. Maar ook daarmee moet men voorzichtig zijn. Het in het leven roepen van een organisatie is zeker niet zonder meer reformatie. Ook al is het een christelijke of gereformeerde. Het zegt zelfs tegenwoordig niet zo heel veel meer, welke grondslag zo'n organisatie heeft. Er zijn honderden en honderden organisaties met een grondslag zo zuiver als goud en zo solied als beton. Maar vraag niet hoe vele daarvan in concreto zijn!

Ongetwijfeld, het in het leven roepen van een organisatie kán reformatie zijn. Of, juister gezegd: kan in verband met een ware reformatie staan. Namelijk wanneer ze ontstaat om aan die reformatie dienstbaar te zijn, haar te doen doorwerken. Dat wil zeggen: als ze in geen enkel opzicht en voor geen enkel procent óm en vóór en óp zichzelf bestaat. Of, anders gezegd: als het in haar en met haar nergens om gaat dan om de zaak, de zaak van Jezus Christus. Maar nog eens: op zichzelf is het oprichten van een christelijke of gereformeerde vereniging en zo nog geen reformatie.

* * *

Neen, reformatie, echte reformatie, die is er alleen dan als Gods woord, Gods eigen levend woord, Gods woord van genade, weer vat op de harten krijgt! Het woord van genade dat juist als zodanig radicaal vernietigend is voor ieder mens die het hoort, maar tegelijk ook het hoogste en rijkste is van wat in deze wereld door een mens gehoord en ontvangen kan worden.

Inderdaad, alleen wanneer Gods woord-van-genade, zijn evangelie, zijn heilsverkondiging vat op de mensen krijgt mag van echte reformatie sprake zijn. Want alleen dan is er echte reformatie.

Daarop moet nu alle nadruk worden gelegd.

Want het is mogelijk, dat heel de bijbel ten volle als Gods eigen woord wordt erkend en aanvaard en dat men er met rigoreuze ernst naar gaat leven. Zo rigoreus, dat niets te zwaar is als het er om gaat dat woord te volbrengen. Maar als men het woord Gods niet vóór alles kent en geloof als woord-van-genade en er zo uit leeft; als men in dat woord niet waarachtig de God aller genade, de Vader van onze Heer Jezus Christus hoort, ontmoet, gelooft, kent — dan is er in geen enkel opzicht van reformatie sprake, wat men verder ook moge geloven en doen.

Integendeel, dan ontstaat daardoor de verschrikkelijkste zonde, welke op de wereld, en speciaal in de kerk, kan worden bedreven. Dan is deformatie in haar meest gevaarlijke en meest weerzinwekkende vorm een feit geworden. Want dan is die geesteshouding geboren, welke in de farizeërs tot volle ontplooiing kwam; de geesteshouding van de door God zo hevig gehate zelfgenoegzaamheid, zelfingenomenheid en werkeiligheid. Dat is die geesteshouding, welke Jezus Christus naar het kruis dreef en die door Paulus als de zwartste zonde, de grootste bedreiging van het leven des geloofs en de ergste vijand van de christelijke kerk op leven en dood werd bestreden.

Wanneer men wil zien wat reformatie is, dan moet men de geschiedenis van Luther nagaan. Dat is de geschiedenis van de man, die voluit, zonder voorbehoud of compromis, volkomen naar Gods wet wilde leven. Het is de geschiedenis van de man, die, als hij op die weg was voortgegaan, uiteindelijk onherroepelijk zou zijn neergestort in de afgrond van volslagen krankzinnigheid of volslagen wanhoop. Maar het is tegelijk ook de geschiedenis van de man boven wiens hoofd de hemel openscheurt, zó, dat het vriendelijk licht van Gods verlossend aangezicht hem tegenstraalt en die het dan uitroept, ja uitbazuint, over West-Europa, omdat het hem werkelijker geworden is dan eigen existentie, dat Gods genade in Jezus Christus is geopenbaard; dat het evangelie een kracht Gods tot zaligheid is omdat Gods verlossende gerechtigheid daarin wordt geopenbaard; dat het wáár is, eeuwig, heerlijk waar, dat God in Christus goddeloos, juist als goddeloos, rechtvaardigt en dat Jezus is gekomen om zondaars, juist als zondaars, te verlossen!

Wanneer men wil zien wat reformatie is dan kan men ook naar Ulrum kijken, Ulrum uit de dagen van Hendrik de Cock.

Nederland en de kerk van Nederland verstikten toen in een mist van hyper-zelfvoldane, ontstellend ondiepe, en soms zeer huichelachtige godsdienstigheid. Men preekte globaal genomen een ietwat verstandelijk, ook ietwat gemoedelijk, en uitermate „braaf” christendom. Het Opperwezen zou immers wel meevallen als men deugdzaam en vroom had geleefd!

Maar onder het volk bleef allerwege de onrust, de angst. Want, hoe misleid ook, velen wisten het nog: de mensen zijn niet braaf en worden het ook nooit. Ze zijn en blijven weergaloos zondig en verdorven. En God „valt nooit mee”! Want Hij is heilig en rechtvaardig en zijn toorn over de zonde is eeuwig en als een verschroeiend vuur.

En zie, dan begint De Cock, nadat Gods Geest hem in de waarheid der Schriften had ingeleid, opeens over die zonde en dat oordeel Gods te preken. Ja, inderdaad over die zonde en dat oordeel. Maar bovenal over Gods genade! Hij roept het weer uit, dat de redding van een zondaar alleen maar genade is, alleen maar door pure, loutere genade mogelijk is en werkelijkheid wordt. Dat God niets „eist” om zalig te worden, omdat Hij de zaligheid alleen maar gééft, schenkt, zonder meer schenkt, aan een iegelijk die gelooft. En dan komen de mensen van alle kanten toestromen. Ze lopen uren ver om dat te horen. Als de kerk vol is staan ze buiten op ladders om door de open ramen te kunnen horen naar de blijde boodschap.

Ja, inderdaad, als deze dingen geschieden, als God deze dingen schenkt, als deze prediking met elementair geweld in wereld en kerk klinkt, dán is er reformatie. Maar dan ook alléén. Een reformatie, die door heel het

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Drs. G. Puchinger, Utrecht
Drs. H. R. Rookmaaker, Amsterdam-Z.
Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

leven dóórwerkt en in alle levensopenbaring uitbreekt. Van zelf. Zonder dat iemand weet hoe. Dan wordt het zaad uitgestrooid, dat „van zelf” vrucht voortbrengt. Dan wordt gans het leven nieuw. Dan wordt het bewaard, dat het onmogelijk is, dat wie Jezus Christus met een waar geloof is ingelijfd niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

* * *

Het moet nu de bede en de worsteling zijn van ieder die iets van de reformatie, welke God schonk, heeft gezien; van ieder, die er door Gods genade in betrokken werd, dat deze reformatie moge blijven, moge doorgaan, dat er een doorgaande reformatie moge zijn.

Neen, dat dat gebeurt is allerminst als iets vanzelfsprekends!

Ja zeker, er zijn mensen, die dat wél vanzelfsprekend vinden.

Het is me tenminste meermalen overkomen, dat wanneer ik er over sprak, dat het aller-aller-eerste wat we nodig hebben, in de kerk en voor ons persoonlijk, dit is, dat Gods volle genade, dat is dus: dat Gods volle evangelie, geprekeerd wordt; en dat wij elke dag opnieuw uit die genade gaan leven; en elke dag weer door God er toe gebracht worden, dat wij er uit leven — men vat gemakkelijk tegen mij zei: „Natuurlijk dat spreekt van zelf! Daar hoeven we niet meer over te praten. Dat weten we allemaal opperbest. Dat is in confesso”.

Zo'n opmerking is benauwend, angstig.

Want ze is er een openbaring van, dat men het eigen hart niet kent!

Als er immers één ding is, dat juist precies het tegenovergestelde van het vanzelfsprekende is, dan is het zeker wel het verstaan van het Evangelie, het leven uit Gods genade!

O zeker, dat weet ik ook wel: het uit het hoofd leren van een paar orthodoxe zinnepjes over de genade en het schermen daarmee is bijzonder makkelijk.

Maar als er iets is waartegen ons zondige hart opbotst, waar het tegen in worstelt, waar het uit zich zelf zich nooit aan gewonnen wil geven, dan is het wel het leven uit genade alleen. Heel die ontzaglijke, nooit ophoudende strijd van oude tegen nieuwe mens, van vlees tegen geest, is in zijn kern niets anders dan de strijd van ons boze hart tegen Gods genade! Want van genade leven — dat betekent de radicale veroordeling van ons zelf in heel ons bestaan, het betekent het totale faillissement van ons zelf zo als wij van nature zijn.

Ja inderdaad, die zoeven gememoreerde opmerking is benauwend.

Want ze is er ook een bewijs van, dat men Gods genade zelf niet kent!

Want als er iets is, dat het tegengestelde is van het vanzelfsprekende, dan is het wel dit, dat Gods genade blijvend wordt gepredikt; en dat in die prediking ons de genade wordt geschonken; en dat de Heilige Geest die genade door het woord tot vrucht wil brengen in ons leven. Want onze zonden gaan het getal van de haren van ons hoofd zeer verre te boven. Wij zijn God tien duizend talenten schuldig en wij hebben geen cent om te betalen. Wij zijn geneigd tot alle kwaad en onnut tot enig goed. Wij overtreden zonder ophouden Gods heilige geboden. Wij verwerken door onze zonden elke dag Gods eeuwige toorn tegen ons. Wij laden naar Gods recht-

vaardig oordeel elke dag op ons de eeuwige verdoemenis. Is het als men dit alles overweegt niet een onbegrijpelijk wonder dat God nog in genade op ons wil neerzien?

En nog eens: de genoemde opmerking is benauwend.

Want wie ze maakt kent ook de kerkgeschiedenis niet.

Want wie van de geschiedenis van Gods kerk iets heeft verstaan, die weet dat in haar de prediking van Gods volle, vrije genade steeds sporadisch is geweest.

Want nog eens: de mensen, wij allen, willen er niet aan! Wij zijn allen van nature keiharde remonstranten. En daarom wordt de prediking van de genade in de kerk altijd weer contrabande. Onder „lichten” en „zwaren”. Onder „modern” en „orthodoxen”. Ze wordt altijd weer overwoekerd door een prediking, die de „werken” van de mens verheerlijkt, die een te zwaar accent laat vallen op de gelovende mens en zijn ervaring, bevinding, vroomheid. Ze wordt altijd weer beconcurrerd door wat de vrome mens zelf wil zijn, hebben, doen.

En daarom is het een groot wonder als de prediking van Gods volle, vrije genade dóór-gaat. En als de vrucht van die prediking is, dat de mensen werkelijk, werkelijk, werkelijk die genade kennen en er uit leven. Luther heeft het wonderlijke van dat wonder eens zo prachtig vertolkt toen hij uitriep: Mensen zet de tobben en de tellen en de emmers buiten! Want de plasregens van Gods genade stromen neer. Doe het haastig! Straks zal het weer dor en droog worden!

Voor wie deze dingen heeft gezien is door-gaande reformatie vóór alles, ja, feitelijk alleen, het bidden om, het worstelen voor dat éne, dat de prediking van Gods genade moge doorgaan. Dat die prediking gehoor moge vinden. En dat die genade al meer het

hart en het leven van allen die tot de kerk behoren moge beheersen.

Zeker, God heeft aan zijn kerk de belofte gegeven, dat Hij haar in alle waarheid — dat is: in zijn trouwe genade, zijn genadevolle trouw — zal leiden. En Jezus Christus heeft aan zijn gemeente de toezegging gedaan, dat Hij met haar zal zijn alle dagen tot aan de voleinding der wereld.

Maar, laten we het niet vergeten: deze woorden zijn voluit **beloften**. Dat wil zeggen: ze worden door God en zijn Christus gesproken in onlosmakelijk verband met zijn roeping. De roeping namelijk dat de gemeente dagelijks zal strijden om uit het haar gegeven woord te leven en zich daaraan te onderwerpen. Want ook deze belofte wordt door God slechts vervuld in de weg van de geloofsgheoorzaamheid van hen die haar permanent uit Gods eigen mond horen en ontvangen.

Zie, deze worsteling om in geloofsgheoorzaamheid te leven, opdat de prediking van Gods woord moge doorgaan en Gods genade in ons leven dag in dag uit moge triumferen — **dat is de kern, het wezenlijke van echte doorgaande reformatie.**

Maar — als deze doorgaande reformatie door Gods genade werkelijkheid is geworden dan gebeurt er meer! Deze doorgaande reformatie heeft namelijk haar invloed op heel het leven. Ze leidt tot een bepaalde geloofshouding, krijgt allerlei aspecten, speciaal ook in verband met de situatie waarin we leven.

Het is mijn bedoeling in een aantal artikelen daarover een en ander te zeggen. Evenwel zo, dat ieder artikel geheel op zichzelf staat. We doen dat om de vervolgartikelen in ons blad tot een minimum te beperken. Maar ook om wat meer vrijheid te hebben in de uitwerking van het éne thema.

C. V.

KERK EN WOORD

III

Kerk, Woord en prediking.

8. Het is hier de plaats in het bijzonder te letten op de betekenis der prediking. De stelling, die ik van harte en zonder enige reserve onderschrijf: de Heilige Schrift is het Woord Gods, vereist nadere ontleding en precisering.

Met een geschreven Heilige Schrift, een gedrukte Bijbel is nog niet het Woord Gods in deze wereld. De Bijbel is een boek en vertoont alle eigenschappen van elk ander boek. Het kan geteld, gemeten, gewogen worden, het kan worden waargenomen, logisch ontleed, het vertoont de aspecten van de historische tijd, kan dienen als voorwerp van taalkundige ontleding; een bijbel kan in de sociale omgang dienen als geschenk, hij heeft economische waarde, kan smaakvol of slordig zijn uitgevoerd, rechtens iemand eigendom zijn, voorwerp zijn van ethische of onethische gedragingen (men denke aan De Genestets Jan Rap, die met zijn aardigheeden de Bijbel van zijn moeder sierde). Maar de Bijbel **ontsluit** zich eerst als het boek des geloofs. Door het geloof wordt die Heilige Schrift verstaan, geloofd, omhelsd als het heerlijk Woord van God. En bij deze geloofsontsluiting van het Woord Gods bedient de Heilige Geest zich van de dienst der kerk. Let wel: niet de kerkelijke ambtsdrager bedient zich van de Heilige Geest om de Schrift te ontsluiten. Maar de Heilige Geest bedient zich van hem. Van hem niet als individu, maar van hem als een individueel lid der kerk, door de Heilige Geest daartoe aangesteld, van de gemeente en mitsdien van God Zelf daartoe geroepen, als van een, die niet moet verzuimen de gave, die in hem is door de profetie, met oplegging der handen van het ouderlingschap. Hand. 20 : 28; vgl. Hand. 14 : 23; Formulier van de bevestiging van ouderlingen en dienaren des Woords, 1 Tim. 4 : 14.

Dat is ook de ontzettende strafdreiging van onze Here Jezus Christus aan de gemeente van Efeze „Ik zal u haastelijk bijkomen en uw kandelaar van zijn plaats weren”, Openb. 2 : 5. Wanneer de Here deze dreiging

vervult dan neemt hij de rechte prediking van het evangelie weg. In zulke tijden en op zulke plaatsen zijn dan nog wel Bijbels, maar er is geen Woord Gods meer. De Bijbel wordt een gesloten boek omdat de opening der Schriften in de getrouwe prediking der kerk ontbreekt.

En men voere hier niet tegen aan, dat in zulke tijden en in zulke plaatsen dikwijls nog een overblijfsel bij het Woord Gods bewaard wordt. Want dat overblijfsel leert en teert op het verleden. Aan dat overblijfsel blijft de Schrift geopenbaard door de overgeleverde en nawerkende leer der kerk. En hoe meer dat overblijfsel waarlijk nog lééft des te meer zullen deze „bedroefden om der bijeenkomst wil” hun nood en ellendigheid, het ontbreken van de predikdienst, kennen en zuchten naar het herstel der kerk!

De Heilige Geest, die het Woord Gods in deze wereld inbracht, aan de kerk in bewaring gaf, en het ook door de kerk aan de kerk ontsluit, vergadert door het Woord de Kerk.

Maar dit „door het Woord” vereist nadere omschrijving. Het betekent in dit verband de **prediking** van het Heilig evangelie. Toen onze Here Jezus Christus, de Opperste Herder der schapen, zijn gemeente begon te vergaderen heeft Hij niet bevel gegeven Heilige Schriften de wereld in te zenden, maar Hij zond ménsen.

Men zegge niet, dat een eventueel bevel om Heilige Schriften de wereld in te zenden op dat moment zinloos zou geweest zijn, gezien de historisch-technische onmogelijkheid van de uitvoering van zulk een bevel. Want — dit in de eerste plaats — de Here Jezus Christus stond als de Gezondene des Vaders in de volheid der tijden, wier historisch aspect door God Zelf was bepaald. Op dit door God Zelf bepaalde historische moment met zijn mogelijkheden en onmogelijkheden geeft de Christus het zendingbevel. En voorts — en dit in de tweede plaats — ook in onze dagen, nu de mogelijkheid van „literaire zending” zoveel groter is dan toen (men denke in dit verband aan de uitvinding van de boekdrukkunst) blijft het bevel om te prédiken van kracht. En — ten

laatste — het doorgeven van het geschreven Woord Gods is eerst mogelijk wanneer door voorafgaande zendingsprediking en aanvankelijke kerstening van de taal van het volk, dat de Heilige Schriften ontvangen zal, een zodanige taalassimilatie verkregen is, dat de vertaling der Schrift daardoor zinvol geschieden kan. Ook wanneer een volk de Heilige Schriften in zijn eigen taal ontvangt, ontvangt zulk een volk de Bijbel niet als een **gesloten**, maar als een door de prediking **geopend** boek.

De Here Jezus Christus zond ménsen, predikers van het evangelie. Mattheus 28 : 19, Markus 16 : 15, Hand. 1 : 8. Door de **prediking** des Heiligen Evangelies werkt de Heilige Geest het geloof. H. Cat. Zondag 7 vgl. Zondag 25. D.L. I, 3 : „En opdat de mensen tot het geloof worden gebracht, zendt God goedertierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap tot wie Hij wil, en wanneer Hij wil, door wier dienst de mensen geroepen worden tot bekering en tot het geloof in Christus de gekruisigde. Want hoe zullen zij in Hem geloven van welke zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen zonder die hun predikt? En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden? Rom. 10 : 14, 15”.

En niet alleen brengt de Heilige Geest de mensen door de prediking des evangelies tot het geloof in Christus en vergadert Hij hen tot de kerk, maar deze prediking des Woords gebruikt Hij ook om hen in dit geloof, bij de verworven verlossing te beschutten en te bewaren. H. Cat. Zondag 12, vgl. D.L. V, 14 : „Gelijk het Gode nu belieft heeft dit zijn werk der genade door de prediking des evangelies in ons te beginnen, alzo bewaart, achtensvolgt, en volbrengt Hij het door het horen, lezen en overleggen daarvan, mitsgaders door vermaningen, bedreigingen en beloften en het gebruik der Heilige Sacramenten”.

Zo vergadert, con-gregeert de Heilige Geest der kerk door de prediking van het Woord Gods. Bij deze congregatie heeft de Heilige Geest de vergaderde gelovigen, de coetus fidelium, niet uit- maar ingeschakeld. Hij vergadert de kerk door de kerk.

De kerk afhankelijk van en onderworpen aan het Woord.

9. Deze vergadering der gelovigen, deze coetus fidelium, de kerk, is Gode-subject, onderworpen aan God Die Zich in zijn Woord geopenbaard heeft, aan God en aan Zijn Woord. De kerk staat niet bóven maar ónder het Woord Gods, zoals ons dat in de Heilige Schriften gegeven is. Maar dat Woord Gods heeft het karakter van een norm. Het is niet een natuurwet, die zonder toestemming van de wil wordt vervuld. Maar het Woord Gods is een norm, die aan de kant van de mens gehoorzaamheid vraagt van het hart, de keuze om „te verkiezen het goede en te verwerpen het kwade”. Jes. 7 : 15. In de Heilige Schriften belooft de **HERE** de man, die Hem vreest, te zullen onderwijzen van de weg, die hij zal hebben te **verkiezen**. Ps. 25 : 12.

De laatste Schriftplaats is voor ons onderwerp van eminent belang. Met name vers 14 : „De verborgenheid des **HEREN**” — het geheim van zijn verlossende zondaarsliefde — „is voor degenen, die Hem vrezen”, het wordt alleen ontsloten voor hem, die door het geloof met de **HERE** wandelt en Hem, als een kind zijn Vader, ontziet. Maar ook de weg, waarin de **HERE** die verborgenheid ontsluit is bepaald : „Zijn verbond om hun die (verborgenheid) bekend te maken”.

Bij „verbond” is hier te denken aan het geheel van de afspraken, die de **HERE** gemaakt had met Zijn volk. Tot die afspraken behoren de besnijdenis, het pascha, het bewaren van het Woord Gods etc. etc.!!

Daarom is het de roeping van de vergadering der gelovigen het Woord Gods te hoorzamen, te verwerpen het kwade en te verkiezen het goede, de weg te verkiezen, welke God haar heeft gegeven.

Met die gehoorzaamheid aan het Woord Gods staat en valt de kerk. Niet het „hebben”(!) van het Woord Gods is haar heerlijkheid, maar het doen van en het hoorzamen aan het Woord Gods. Nergens heeft de Here Jezus Christus dat krasser gezegd dan in Joh. 5 : 45 waar geschreven staat : „Meent niet, dat Ik U verklagen zal bij de Vader; die U verklaagt is Mozes op wie gij gehoopt hebt”. Zo is het met de kerk, als zij wel het Woord

Gods „heeft”(!), maar zelf het Woord Gods niet doet. De Schrift veroordeelt haar. Zoals de Schrift de Joodse gemeente van Smyrna veroordeelt: „de Joden, die zeggen, dat zij Joden zijn, maar zijn het niet, maar zijn een synagoge des Satans”. Openbaringen 2 : 9. En daarom noemt de N.G.B. in art. 29 onder de kenmerken van de ware, echte, trouwe kerk van onze Here Jezus Christus, samenvattend: „Kortelijk zo men zich aanstelt naar het zuivere Woord Gods, verwerpende alle dingen, die daar tegen zijn, houdende Jezus Christus voor het enige Hoofd”.

Woord en ambt(sdrager).

10. Dit alles geldt des te meer van de ambtsdragers der kerk in de bediening van het ambt. Men onderscheide hier wel tussen God, die door middel van de gemeente tot het ambt roept, het ambt, de bedienaar en de bediening van het ambt.

Het is God, die tot het ambt roept, zij het dat deze roeping door de gemeente tot stand komt. De Heilige Geest stelt de opziens aan. Hand. 20 : 28. „Niemand neemt zichzelf die eer aan, maar die van God geroepen wordt, gelijkerwijs als Aäron”. Hebr. 5 : 14. Dat betekent dat de tot het ambt geroepenen ook straks na volbrachte taak „rekenschap zullen geven”. Hebr. 13 : 17. Zij handelen nooit en rimmer op eigen gezag, maar op gezag van Hem, Die hen gezond heeft. Het ambt is heerlijk, de bedienaar van het ambt soms geheel verwerpelijk, de bediening van het ambt altoos gebrekkig en zwak. Het komt er bij de bediening van het ambt maar op aan, dat de bedienaar van het ambt gehoorzaam en getrouw is.

Daartoe spoort de Schrift de dragers van het ambt ook altoos aan. Zo sprak de HERE tot Jeremia: „Indien gij uitspreekt wat waarde heeft, zonder vermetele taal, zo zult gij als mijn mond zijn”. Jer. 15 : 19. N. Vert. En de apostel Paulus vermaant Timotheus: „Benaarstig u om uzelf Gode beproefd voor te stellen, een arbeider, die niet beschaamd wordt, die het Woord der waarheid recht snijdt”. II Tim. 2 : 15.

Voor wie deze stand van zaken doorziet, doet het komisch aan, wanneer een kerkelijk ambtsdrager kritiek op zijn ambtsbediening beantwoordt met de verzekering: „Maar ik sta in het ambt”. Daar kwam nu juist de kritiek van, dat de man in het ambt stond en zijn ambt niet trouw bediende!

Immers kritiek op de ambtsbediening

vooronderstelt juist eerbied voor het „ambt”, d.w.z. in de eerste plaats voor Hem, Die in het ambt stelde. En wie beseft wat het is in het ambt gesteld te zijn zal juist uit eerbied voor Hem, Die in het ambt stelde, eventuele kritiek op haar juistheid toetsen.

Het kan natuurlijk ook gebeuren, dat de roeping tot het ambt en het ambtelijk optreden zelf moet verdedigd worden. Dat is het geval wanneer niet de bediening van het ambt, maar de wettigheid van de roeping tot het ambt en de ambtelijke bevoegdheid worden aangevallen. In zulke gevallen verdedigde de Apostel de wettigheid en de bevoegdheid van zijn Apostelschap. B.v. Gal. 1 en 2.

G. VISEE.

Fundamentele vragen

III

DE PROBLEMATIEK VAN EEN PROBLEEM

De twee belangrijke vragen waar de moderne wijsbegeerte zich mee bezighoudt, de verhouding van de mens tot de natuur, de natuurwetenschap en de techniek en de verhouding van de mens tot zichzelf en tot de medemens, staan in een merkwaardige relatie tot elkaar. De eerste vraag gaat over de mens en de wereld van de dingen, de

natuur, de tweede over de mens en de wereld van de mensen, de cultuur. Hier staan tegenover elkaar natuurwetenschap en geesteswetenschap. En als men vraagt naar de belangrijkste natuurwetenschap en de belangrijkste geesteswetenschap, dan stelt men tegenover elkaar techniek en sociologie. Zo houdt men congressen over „menselijke verhoudingen” in deze „eeuw van de techniek”. Ook wordt dit dualisme uitgedrukt in de titel van het boekje van Prof. dr. ir. F. Ph. A. Tellegen: „Samen-leven in een technische tijd”.

Het probleem van deze tijd is dan hoe men de menselijke verhoudingen kan bewaren en herstellen terwijl de techniek in onze samenleving een revolutie teweegbrengt die alle bestaande verhoudingen ontwricht en terwijl de techniek de dreiging van de vernietiging van de samenleving veroorzaakt.

Eerder werden de vier religieuze grondmotieven genoemd, die Prof. Dooyeweerd heeft opgespoord. Hier zullen we het gestelde probleem eens bezien vanuit het gezichtspunt van elk van die grondmotieven.

Het griekse grondmotief van vorm en materie werd in een tijd ontwikkeld waarin het probleem van de techniek en de samenleving niet op de moderne wijze ter sprake kwam. Het probleem was daar veeleer welke verhouding tussen de natuur en de cultuur moest bestaan. Terwijl thans de techniek gezien wordt als de gevormde natuur, werd toen de techniek gezien als onderdeel van de cultuur. De natuur was toen de vormloze, veranderlijke wereld van de talrijke bos- en watergoden, van de krachten van de aarde, de wereld van vruchtbaarheid, geboorte, bloei, verwelking en dood. De cultuur was toen de welgevormde wereld van de talrijke Olympische goden, de krachtige helden en de schone godinnen. Deze twee religieuze werelden botsen op elkaar en vormen de twee polen van het griekse grondmotief van natuur en cultuur of van materie en vorm. Bij Aristoteles vinden we het samensaan van de twee polen. Alles wat is, bestaat volgens Aristoteles uit materie waaraan een vorm is toegevoegd.

In de griekse wereld werd de samenleving van de mensen in de stad, gekenmerkt door de godsdienst van de schone vorm, door de cultuur en de destijdsige techniek, niet bedreigd door die techniek, maar bedreigd door de natuur, de wereld waar de dood volgt op het uitbottende leven. Het vraagstuk van de bedreiging van de samenleving door de techniek is een vraagstuk dat va't buiten het kader van het religieuze griekse grondmotief. Het is allereerst een vraagstuk van het moderne denken, dat aangedreven wordt door het grondmotief van natuur en vrijheid of van wetenschapsideaal en persoonlijkheidsideaal.

Bij dit laatstgenoemde motief is de natuur niet de onberekenbare wereld van de materie, maar juist de wereld van de dingen die wij precies kunnen berekenen omdat ze aan de wetten van de wiskunde, mechanica en andere natuurwetenschappen voldoen. De natuur is thans de wereld waar de techniek vat op heeft gekregen omdat deze vrijwel geheel te berekenen, te determineren, is. Weliswaar moet er bij nauwkeurige berekening gewerkt worden met de relativiteitstheorie en de waarschijnlijkheidsleer, maar

Kerkhof

van Kees van Duinen

*Hier rusten, tot de komst des Heren,
in aandacht naar Hem toegewend,
wie, uit de wervel van begeren
hun doelwit hebben onderkend.*

*Hun enig streven is verwachten;
géén gaat gewis de tijd zo ras
als wie hier eeuw noch uren achten
en waken onder mos en gras.*

*Hun namen zijn sinds lang versleten,
met kweek en woeker overdekt:
wie hier verstopt ligt en vergeten,
wordt met een nieuwe naam gewekt.*

*Zij zijn een kind, dat met beloven
des avonds is terust gebracht,
dat in verlangen en geloven
de ganse nacht de morgen wacht,*

*een oor, dat ingespannen luistert,
een oog, dat speurt de morgenschijn.
Zo rusten in der graven duister
die in de Heer ontslapen zijn.*

Uit: *De Trap* (Baarn, z.j. (1951)), p. 32.

De spil van dit gedicht is de realiteit van het leven: versleten namen; verstopte resten, onder onkruid (kweek) en woekerplant onvindbaar en vergeten; — de vergetelheid die de tijd en de natuur aanbrengen. En daarboven uit de vaste belofte van een nieuw lichaam en een nieuwen naam.

Om dit centrum der gedachten (het midden ook van het gedicht) cirkelt de poëtische beelding van het wachten en waken van wie in den Heer ontslapen zijn. Zij zijn vergeten, verstopt, — maar zij zijn er, in vrede, rust en een intens verlangen. Begin en einde van het vers raken daarin elkaar; de cirkel sluit.

Uit den wervel (storm) van begeerten, die het leven op deze aarde voor ons allen is, hebben wie hier liggen het nieuwe leven, hun doelwit, onderkend. Zo rusten zij hier, zeer reëel, in aandacht gewend naar hun komenden Heer. En voor geen ónzer gaat de tijd zó snel. . . .

Zij zijn er zo reëel, op het kerkhof, deze doden, als het kleine kind dat de dichter thuis met beloften heeft naar bed gebracht, en dat heel den langen nacht stil en tevreden rust om zo blij, als alleen een kind dat kan, te ontwaken. Zij rusten er, op de beloften Gods, een en al oor en oog voor den morgen der verrijzenis, die hier tijdeloos wordt ingewacht.

J. BOSCH

dit betreft dan een mathematisch determineerbare bijzonderheid. De ware vrijheid vindt men slechts op het terrein van de geest, van de vrije menselijke persoonlijkheid, van de mens en de medemens.

Het vraagstuk van de bedreigde samenleving krijgt hier zijn volle nadruk omdat dit vraagstuk de uitdrukking is van de verhouding tussen de twee polen van dit modern-humanistische grondmotief. Daarom is voor vele mensen dit vraagstuk een levensprobleem, daarom conferereert men over menselijke verhoudingen, over de bedreiging van de atombom en stelt men het dilemma „one world or none”: één wereld — de supersamenleving, of geen wereld — de oorlogsvernietiging door de techniek.

Bij een twee-polig grondmotief krijgt men steeds verschillende accenten. De communistische wereld legt al'e nadruk op de techniek; daar wordt het heil van verwacht. De westerse wereld wil voor al'es de menselijke vrijheid veilig stellen. De Amerikanen staan meer op het standpunt dat de technische ontwikkeling vreugde en vrijheid brengt; de Europeanen vrezen meer dat de techniek nog wel eens de vrijheid zal vernietigen. Zo ligt het vraagstuk indien men uitgaat van het grondmotief van natuur en vrijheid wetenschapsideaal en persoonlijkheidsideaal.

Het scholastieke grondmotief van natuur en genade kent ook twee polen. In rooms-katholieke kring poogt men deze twee polen te verzoenen, daar is sprake van synthese tussen natuur en genade. In scholastiek-protestantse kring is meer sprake van een kloof tussen beide polen of van een dialectiek tussen natuur en genade.

Bij dit grondmotief betekent natuur niet de vormloze materie en ook niet de berekenbare wereld van de dingen, hier is natuur heel de wereld zoals die met inbegrip van de menselijke samenleving, reilt en zeilt zonder de inwerking van Gods Woord, zonder het instituut van de kerk en al de boven-natuurlijke gaven en krachten van die kerk en van God. Hier ligt het probleem van de menselijke samenleving bedreigd door de techniek, geheel op natuurlijk terrein. Men meent er buiten de Woordenopenbaring om en buiten de directe zeggenschap van de kerk om, over te kunnen spreken. Men veronderstelt een algemeen, natuurlijk, menselijk niveau om deze problemen aan de orde te kunnen stellen en om tot een gemeenschappelijke oplossing te kunnen komen.

Omdat er door dit grondmotief een boven-natuurlijk perspectief wordt gegeven, mist het vraagstuk zijn dreiging. De behandeling is dan ook veelal zo dat men de techniek als een hulpmiddel ziet om de sociale problemen op te lossen, terwijl minder gevreesd wordt voor het verlies van de persoonlijke vrijheid. De standpunten zijn hier vaak evenwichtiger dan bij het Amerikaanse ge'ooft in de techniek die vrijheid brengen zal, omdat het geloof hier is gericht op het bovennatuurlijk genadeleven.

En behandeling in deze zin vindt men in het eerder genoemde boekje van Prof. Tellegen: Samen-leven in een technische tijd.

Hoe we zelf het vraagstuk zouden willen aanpakken is het onderwerp van de volgende keer.

J. STELLINGWERFF.

Het resultaat van dit Roomse samenspel werd zichtbaar in de bedrijfsradenwet van Min. Verschuur en bereikte zijn hoogtepunt in de geweldige campagne voor de „Nieuwe Gemeenschap”. Deze campagne, in 1938 gestart onder de demonstratieve zegen van het episcopaat, was een groots voorbeeld van samenspel tussen alle kerkelijke en wereldlijke organen en had tot doel de geest van het gehele Nederlandse volk om te zetten en rijp te maken voor de corporatieve gedachte.

Begon Rome pas na het verschijnen van Quadragesimo Anno, dus in 1931, zich intens met het vraagstuk der maatschappelijke orde bezig te houden, bij het socialisme dateert de belangstelling voor dit vraagstuk reeds vanaf het moment, waarop de oude S.D.A.P. en met haar het N.V.V., in het begin der 20er jaren begon over te schakelen van het Marxisme naar het plansocialisme.

Naarmate de overschakeling naar het z.g. revisionisme het klassieke Marxisme naar de achtergrond drong, kregen de socialistische academici ruimer armslag en groter arbeidsveld. Het socialisme was geen partij van proletariërs meer, maar werd de predikster van een veel omvattender „gemeenschap”.

En deze nieuwe richting bood de socialistische academici ongekende en ongedachte mogelijkheden. En die mogelijkheden werden uitgebuit.

Evenals hun Roomse collega's, vonden de socialistische academici in pers, partij en vakbeweging een goede klankbodem. Ze konden socialist zijn in hun studie, maar bleven socialist in pers, partij en vakbeweging. In de partij en de vakbeweging vonden de socialistische academici de levende organen, die hen inspireerden en corrigeerden.

Zoals bij Rome alle kerkelijke en wereldlijke organen konden worden ingezet voor de realisering van het corporatieve ideaal, kon het socialisme zijn pers zijn partij en vakbewegingsorganen in dienst stellen van het socialistisch ideaal. Beide groepen hebben dat dan ook én met warme overtuiging én met succes gedaan. Die overtuiging kreeg haar warmte door de bewoensheid met de sociale nood der 20er jaren. Ze dankte haar succes aan de uitgesproken wil van het gehele Nederlandse volk om maatregelen te nemen, die voor de toekomst een herhaling van de sociale ellende zouden kunnen voorkomen.

De bezetting van ons land in 1940 maakte slechts voorlopig een einde aan de Roomse en socialistische activiteiten. Ze hadden dit bereikt, dat ons volk rijp gemaakt was voor het accenteren van vérgaande sociale en economische ordening. Ze hadden ook dit bereikt, dat beide, Rome en het socialisme, bij de bevrijding van ons vaderland beschikten over duidelijk geformuleerde principiële richtlijnen voor de sociaal economische opbouw van het geschonden vaderland.

En in de beslissende jaren, die op de bevrijding volgden, was de sociaal economische opbouw het grote probleem.

En juist voor dit grote probleem hadden onze academici en politici geen duidelijke richtlijnen. Ze stonden met lege handen.

Is het dan zo'n wonder dat de Gereformeerden op het terrein van de sociaal economische politiek op dood spoor zijn geraakt?

Is het zo'n wonder, dat nu, ruim 12 jaar na de bevrijding, nog geen principiële richtlijnen konden worden geformuleerd en onder hen, die eertijds gerekend werden te behoren tot de kleine luyden, de grootste verwarring heert?

Is het zo'n wonder, dat de A.R. Ministers, die naar eigen inzicht 'en provisorisch maar met de actuele problemen moeten zien klaar te komen, van alle kanten op de huid gezeten worden? Op de huid gezeten door vogels van diverse pluimage uit de ruime A.R. volière? (Prof. van Riessen, Dr. Hommes, Drs. Puchinger enz.) Zo wreekt de reeds eerder gesignaleerde achterstand zich wel heel duur. Belangrijker echter dan het wijzen op de achterstand en de noodlottige gevolgen daarvan is de vraag hoe die achterstand kon ontstaan.

Op die belangrijke vraag zijn verschillende antwoorden te geven. Men kan er op wijzen, dat Kuypers opvolger, Colijn, meer het stempel droeg van de klassieke econoom, dan van de bewogen socioloog. En daar zit wat in.

Men kan er op wijzen, en dat is ook in ons blad gedaan, dat in de Kuypertiaanse wereld uitspraken en handelingen van de leiders graag worden gecanoniseerd. Ook daar zit wat in.

Het sociale arbeidsvraagstuk

(Het gemis van een klankbodem)

II

Hoewel Dr. Kuypers in zijn laatste deputatenrede „Wat nu?”, zo duidelijk en uitdrukkelijk had gewezen op de dwingende actualiteit van het sociale arbeidsvraagstuk en de vraagstukken van de maatschappelijke orde, hebben de kleine luyden in de kwarteeuw die volgde en die voor de ontwikkeling der maatschappelijke orde beslissend was, deze vragen niet de aandacht geschonken die ze verdienden.

Tegenover de stroom van sociaal-economische lectuur uit Roomse en socialistische kring, kunnen wij bijzonder weinig stellen.

Tien jaar na Kuypers rede verscheen Gerbrandy's boek „De strijd voor nieuwe maatschappijvormen”. Enkele jaren later volgde de weinig originele studie van Dr. Beekenkamp: Bedrijfsorganisatie van Antirevolutionair standpunt beschouwd. Zo nu en dan verschenen van de Professoren Diepenhorst mooi gebonden boeken — zeer terecht aangekondigd als sieraden voor de boekenkast — maar deze boeken hadden alleen waarde als citatenbundels en misten de actualiteit van de studies uit het socialistische kamp en de warme sociale bewegingen van de studies uit Roomse kring.

Zo moesten onze J.V.'s en zo moest het Gereformeerde volk zijn sociale wijsheid putten uit, tot in de treure herdrukte Christelijke Sociale Beginselen van Smeenk en de boeken van Nederbracht c.s.

Wij zeggen van die boeken geen woord kwaad, maar dat zij zich als „studieboeken” soms 50 jaar en langer konden handhaven, tekent de situatie in Gereformeerde kring.

De Christelijke vakbeweging in die dagen — wij doelen hier op de dertiger jaren — werd iedere nieuwe dag geconfronteerd met de ellendige gevolgen van de economische crises en de ontwikkeling der geesten op maatschappelijk terrein; ze moest het doen zonder medewerking van enthousiaste academici en zonder principiële richtlijnen voor de concrete situatie.

De leiding van de Christelijke vakbeweging was nog onbetwist in handen van Gereformeerden, maar omdat er geen band was — en kon zijn — tussen hun praktische arbeid en de wetenschappelijke arbeid van de Gereformeerde academici, konden zij niet anders doen dan de christelijk sociale beginselen van

Kuypers conserveren en... al verder achter op raken.

Zo is het verklaarbaar, dat het initiatief en de activiteit op het terrein van de sociaal economische politiek kwamen te liggen bij de groepen waar wél een harmonische samenwerking, een samenspel tussen academici en mannen van de praktijk mogelijk was.

Welnu, dat samenspel, die samenwerking was mogelijk zowel bij Rome, als bij het socialisme en daardoor konden beide groepen komen tot het ontwerpen van principiële richtlijnen voor de veelszins nieuwe praktijk.

Bij Rome was er gedurende de 20er jaren een felle onderlinge strijd over de interpretatie van de encycliek Rerum Novarum. De arbeidersleiders, met de vurige Prof. Veraart als gangmaker, lazen in deze encycliek een pleidooi voor de corporatieve maatschappij. De weliswaar kleine, maar invloedrijke groep van Roomse grootindustrieëlen moest van die corporatieve ideeën niets hebben. Deze strijd vond een dramatisch hoogtepunt in de tragische mislukking van Veraarts R.K. Bedrijfsradenexperiment van 1922.

Met de verschijning van de encycliek Quadragesimo Anno (1931) werd de strijd beslist ten gunste van voorstanders van de corporatieve maatschappij.

Het verzet van de grootindustrieëlen was met één slag radikaal gebroken en zo kon daar beginnen „de groei van een (corporatieve) gedachte”.

Voor de ontwikkeling van deze gedachte werden alle organen, waarover de Roomse kerk beschikte ingeschakeld.

Met religieus elan wierpen de Roomse academici zich op het vraagstuk van de maatschappelijke orde. De R.K. Economische Hogeschool gaf een royaal maandblad „Economie” uit, waaraan een staf van bekwame wetenschappelijke medewerkers verbonden was.

Partij en vakbeweging hadden hun eigen kaderbladen, waarin onder deskundige en wetenschappelijke leiding de mensen van de praktijk werden vertrouwd gemaakt met de inhoud en de consequenties van de corporatieve gedachte.

In de Roomse pers, partij en vakbeweging, vonden de academici een klankbodem, vonden zij ook levende instituten, waarin de resultaten van hun principiële studie konden worden getoetst aan of gecorrigeerd worden door de praktijk.

Maar wij houden het toch maar liever op de les, die we in de 30er jaren leerden. Deze les, dat ieder principe, als het de klankbodem mist van de praktische organisaties, verstart.

Wij zagen, dat de Roomse en socialistische academici een klankbodem vonden in de Roomse en socialistische pers, partij en vakbeweging. Dat ze door deze organen werden geïnspireerd en gecorrigeerd. Dat ze door dit samenspel konden arbeiden aan de bevordering en realisering van hun idealen en principes.

Welnu, dit alles misten Gereformeerde academici.

Wat de kennis en het inzicht in de problemen van de maatschappelijke orde betreft, doet b.v. Prof. Dooyeweerd niet onder voor de bekwaamsten onder de socialistische of Roomse vakmensen. Zijn volgelingen, de aanhangers van de Wijsbegeerte der Wetsidee, waren in de 30er jaren niet minder enthousiast dan hun roomse of socialistische collega's.

Evenals in die kringen, gaf de W. d. W. positieve en constructieve richtlijnen voor het actuele vraagstuk van de maatschappelijke orde.

De kansen voor de Gereformeerde academici liggen tot zover gelijk met die van hun Roomse en socialistische collega's.

Maar onze Gereformeerde academici konden die kansen niet benutten omdat zij, dank zij de typisch Kuyperiaanse structuur van het christelijk organisatielven, niet beschikten over een klankbodem. Ook niet beschikten over politieke en maatschappelijke organen, die hen konden inspireren en zo nodig corrigeren.

De socialistische academici hadden hun socialistische pers, partij en vakbeweging. De Roomse academici hadden hun kerkelijke en wereldlijke pers, partij en vakbeweging. Onze Gereformeerde academici, hadden geen Gereformeerde pers, geen Gereformeerde partij en geen Gereformeerde vakbeweging.

De christelijke pers, partij en vakbeweging was „algemeen christelijk” of „christelijk nationaal” en dat betekende, dat — naar de omschrijving die prof. Schippers onlangs in *Belijden en Beleven* daarvan gaf — „het typisch Gereformeerde, terwille van het samenwerkingspatroon, nooit mocht worden benadrukt, maar altijd naar de achtergrond moest worden geschoven”.

Daarom bleef de W. d. W. opgesloten binnen de muren van de studeerkamer. Daarom miste zij de inspirerende en corrigerende invloed van de praktische organisaties.

En hiermede is de tragiek aangegeven van het Gereformeerde leven. Hiermede is ook verklaard de grote verwarring, die er onder Gereformeerde belijders heerst. Zolang het Gereformeerde volksdeel, voorzover het ernst wil maken met zijn belijdenis en Goddelijke opdracht, niet radikaal breekt met het oude, vertrouwde, maar gevaarlijke organisatie-schema van Kuyper, zal het het levende contact met zijn academici moeten missen.

Wij zijn er van overtuigd, dat dit Gereformeerde volksdeel een roeping heeft in ons volksleven. Maar die roeping, die en schriftuurlijk, én historisch bepaald is, zal het alleen kunnen vervullen als er een levend contact mogelijk is tussen academici en de mensen van de praktijk. Dit geldt voor de theologische wetenschap, maar ook voor de andere wetenschappen.

Voor onze academici en ter bevordering van het Gereformeerde leven, moeten wij mogelijkheid tot levend contact scheppen, moeten wij zorgen, dat ze een klankbodem kunnen vinden in Gereformeerde organisaties, Gereformeerde pers en Gereformeerde partij.

Wij zijn er wel van overtuigd, dat nu pas de vragen beginnen. Die Gereformeerde organisaties zullen zeer beslist geen kerkelijke organisaties mogen zijn. Aan de andere kant: onder hen, die zich vandaag nog rekenen tot de Gereformeerde Gezindte, zijn er velen, die alles behalve Gereformeerd gezind zijn.

Deze moeilijkheden zijn er om overwonnen te worden.

Door de loop der gebeurtenissen zijn de Gereformeerden in ons volksleven op dood spoor gerangeerd. Ons doel met dit artikel was niet anders, dan die loop der gebeurtenissen nog eens te volgen en daaruit een enkele conclusie te trekken.

JAC. WIJNANDS.

BOEKBESPREKING

Bij Van Gorcum en Comps te Assen verscheen onlangs, van de hand van één der directeuren der uitgeverij, dr H. J. Prakke: **De samenspraak in onze samenleving**, met als ondertitel: inleiding tot de publicistiek. Het boek is een uitwerking van colleges, die de schrijver, privaats-docent in de publicistiek te Groningen, in de cursus 1956-'57 aan de Rijksuniversiteit aldaar gegeven heeft. Evenals de andere werken van de auteur (Deining in Drenthe, Drenthe in Michigan) is ook dit werk een merkwaardig boek. Prakke heeft een bijzondere manier van schrijven, flitsend, van het éne onderwerp naar het andere; hij is misschien te vergelijken met een vlinder, die van de éne bloem naar de andere vliegt. (Het onafscheidelijke „vlinder”-strikje draagt hij wellicht ook niet tevergeefs!). Zijn boeken kenmerken zich door een ontbreken van strenglogische opbouw en lange en droge zinnen, die moeizaam geconstrueerd zijn. Dit kan men toejuichen. De meeste boeken uit het land der wetenschap zijn met moeite te lezen en vragen volledige aandacht van de lezer. Deze aandacht heeft men zeker ook hard nodig bij Prakke, doch de levendigheid, waarmee hij de stof behandelt, maakt het lezen tot een genoegen. De capriolen van zijn speelse geest, opmerkend, scherp rondkijkend en licht werpend op onverwachte aspecten, wil men niet missen. Zo is het ook met zijn jongste publicatie. Het is boeiend van pagina 13 tot en met pagina 197. Allerlei motto's en treffende citaten verschaffen meer inzicht in de bedoelingen van de schrijver (overigens staan er precies voldoende motto's in; te veel citaten boven de hoofdstukken en paragrafen breken op het laatst de concentratie van de aandacht).

Het terrein van de publicistiek heeft de liefde van 's schrijvers hart. Hij publiceerde reeds: *Pers en politieke élite*, *Kerkgang om nieuws*, *De groepskrantjes der opkomende voorhoede*, drie kleinere publicaties, alle zéér lezenswaardig. Zijn openbare les was getiteld: *Van perswetenschap tot publicistiek*. De colleges van zijn eerste cursusjaar zijn nu dan in boekvorm verschenen. In een aantal hoofdstukken behandelde hij de communicatie, de massacommunicatie en het publicistisch proces. Door de veelheid van gedachten is het niet mogelijk de inhoud weer te geven. Prakke definieert publicistiek, in het hart, als de wetenschap der samenspraak in onze samenleving, de wetenschap der tussenmenselijke communicatie, in het bijzonder wanneer deze zich in de publieke sfeer uit (pag. 17).

Op zichzelf zegt zo'n definitie niet veel, doch door het lezen van het boek krijgt het meer inhoud, al noemt Prakke de publicistiek „een ten onzent nog onderontwikkelde wetenschap” (pag. 27). Dat zal wel zo zijn. De laatste tijd echter wordt steeds meer aandacht geschonken aan de perswetenschap. Onderzoekingen worden gedaan (vooral in Amerika) naar de invloed van kranten en tijdschriften, de film, de televisie, de radio. Al deze media om de mens te bereiken vallen onder de publicistiek. Ook de wegen van deze media tot de mens, de communicatie-kanalen, worden besproken, aan de hand van velerlei voorbeelden.

Interessant zijn Prakke's beschouwingen over de groep als communicator (pag. 85 v.v.). Hier „bespreekt” hij de „eigen” pers en radio van de verschillende bevolkingsgroepen in ons land en de ontbrandende polemiek.

Eén citaat willen we geven: „Als de formulering van de eigen boodschap door de groep op zeker ogenblik bij leden van die groep niet meer aanslaat, of wanneer een minderheid van „preciezen” in de groep de meerderheid te „rekkelijk” gaat vinden, wordt het „vrij-gevoelen” aangetast. Dit werkt groepsonbindend, en deze desintegratie kan leiden tot nieuwe, oppositionele groepsvorming in de groep, dan wel tot afsplitsing en vorming van een nieuwe groep. Dit proces valt in de eigen „groepskrantjes” het beste te bestuderen. Hergroepering vindt vooral rondom eigen, nieuwe communicatiemiddelen plaats. De S.D.P. van de S.D.A.P. met de Tribune. „Artikel 31” van de „Synodale” Gereformeerden met De Reformatie” (pag. 90).

Uit publicistisch oogpunt is de Gerefor-

meerde volksgroep bijzonder interessant met zijn ontelbare bladen en blaadjes, met de waardering omtrent radio, film en televisie enzovoorts. De studie van Prakke kan dienen op allerlei aspecten te wijzen, die voor zo'n onderzoek van belang zijn. Er zullen echter moed en uithoudingsvermogen nodig zijn, zich op dit terrein te begeven. Doch het is de moeite waard, omdat we dan in aanraking komen met de levensstrijd van een volksdeel, waartoe we allen behoren.

JAC. VAN WERINGH.

Het Boek van Nu. Maandblad voor boeken-vrienden.

(Uitg. en Drukk. Hollandia, Baarn; abonn. f 9.— p. j., losse nos. van 24 p. f 0.90).

Voor wie vanwege ambt, beroep of studie zakelijk geïnformeerd wil zijn omtrent het gebied van letterkunde, geschiedenis, beeldende kunsten enz., en wijsbegeerte, zij dit uitstekend verzorgde blad dat thans zijn elfden jaargang beleeft, aanbevelen. Het heeft echter niet alleen een informatief, maar ook een kritisch karakter. En aangezien de hier geboden kritiek die van het humanisme lijkt, in al haar toonaarden, dient het kritisch gelezen en gebruikt te worden. Wie daartoe niet in staat is, kieze dézen gids niet.

J. B.

Piet Prins: Toen de morgen kwam.

(Fa. Groenendijk, Rotterdam; 201 p.p.; in carton f 4.20, met linnen band f 5.20).

Een verhaal uit de tijd van de Hervorming. Boer Meulenberg en zijn vrouw worden aan de inquisitie verraden door hun buurman, als deze merkt, dat ze onderdak hebben verleend aan de marskramer Borgerhout. Wel worden ze bevrijd uit de gevangenis door de smid Boudewijn, maar ze moeten vluchten. Boudewijn neemt hun zoon Maarten onder zijn hoede, en beiden bereiken na een tocht vol spannende avonturen Emden. Daar vindt Maarten zijn ouders weer.

Een fijn boek voor onze jongens en meisjes. Keurig verzorgd door de uitgeefster. Naast de andere boeken van Prins, als: „Snuf, de hond”, „Het geheim van Valkenhorst”, „De zwerftocht van de IJsvogel”, „Vliegende Volckert” en „De verborgen schat” een plaats waard in onze gezins- en schoolbibliotheek.

S.

GEEF HEM EVEN EEN ZETJE

Onder dit motto zal in de toekomst af en toe een advertentie verschijnen in dit blad. Laten wij hopen, dat het er niet al te veel behoeven te worden.

Maar nu hier en daar broeders, ook vaklieden, door inkrimping of opheffing van ondernemingen, vaak plotseling zonder werk komen en velen van hen niet in de gelegenheid zijn, om daaraan in wijdere kring publiciteit te geven, hebben wij gemeend hen te moeten helpen, door die publiciteit gratis voor hen te verzorgen.

Wanneer dus een broeder zonder werk komt, kan hij ons daarvan mededeling doen onder vermelding van leeftijd, genoten opleiding en oorzaak van het ontslag. Een aanbeveling van de kerkeraad zal op prijs gesteld worden. Wij plaatsen deze gegevens, zonder het noemen van de naam, in deze rubriek en zenden hem de eventueel binnengekomen brieven toe. Hij kan zich dan verder zelf met de firma in kwestie in verbinding stellen.

De lezers van dit blad verzoeken wij om medewerking te verlenen, door, wanneer zij niet zelf kunnen helpen, deze advertenties onder de aandacht te brengen van die personen in hun omgeving, van wie zij vermoeden dat zij misschien een plaats voor de sollicitant open hebben.

De eerste advertentie vindt U elders in dit nummer.

„INTERMEDIAR”,

De Wetstraat 13, ARNHEM.

KRITISCHE KRABBELS

KENNEN EN KENNEN

Philipp. 1 : 9.

Kennen en kennen is inderdaad twee. Er is louter verstandelijk kennen én kennen waar liefde in zit. Dit laatste soort kennen, oefent praktische invloed op onze handel en wandel uit. Het verstandelijk kennen levert dode kennis op d.w.z. : kennis welke niets doet, niets oplevert, geen invloed op ons praktische leven uitoefent. Een jongen kan b.v. van de vriendin van zijn zuster van alles weten. De kleur van haar ogen en haren, de klank van haar stem enz. enz. Dit wil nog niet zeggen, dat er „iets” tussen hen is. Hij wéét alleen maar van alles van haar, maar het doet hem niets, zijn hart slaat er geen slag sneller om, want zijn hart staat er buiten. Deze verstandelijke kennis oefent geen praktische invloed op zijn leven uit, brengt er geen verandering in aan, **levert geen verhouding op**, brengt geen voordeel aan, is dood. Ik hoorde eens iemand zeggen : ze (dat waren de catechisanten) moeten gepokt en gemazeld zijn in de Catechismus, de 37 artikelen enz. enz. Afgezien van de onsmakelijkheid van deze uitdrukking, openbaart ze ook een praktisch (theoretisch zal de man het nooit zo zeggen, daar is hij veel te veel een getrainde „calvinist” voor) denken, met een héél gevaarlijke kant.

Het gevaar in de boven aangehaalde uitdrukking zit vooral in de situatie waarin ze gebezigd werd. Het was niet veel jaren na de vrijmaking. Nu moeten ze enz. ; want anders krijgen we hetzelfde wéér. Maar zó liggen en lagen de zaken niet. De afzakking was geen gevolg van het niet goed thuis zijn in de belijdenis! Kom nu, laten we nu niet menen dat er op al die catechisaties niets goeds meer uitgespookt werd. Laat me niet lachen. Het stikte op de schorsende synodes van in de belijdenisgeschriften gepokte en gemazelde leden. Neen, de afzakking was er gekomen, kwam, vanwege gebrek aan kennis, volgestopt met liefde ; afzakking is altijd het gevolg van gebrek aan dát kennen van de Here, dat een zaak van de ware liefde tót de Here is.

En als déze liefde er niet is, helpt er geen lieve moederen aan. Dan kunnen we nog zulke dikke programma's opstellen voor de gewone en de belijdeniscatechisaties, en van oordeel zijn dat bij de bijbelse vertelling op **onze scholen**, de heilshistorie in rekening moet worden gebracht, en dat op de verenigingen de geheel eigen geaardheid van de jongen en het meisje niet uit het oog mag worden verloren, om het „kennen” tot recht te kunnen doen komen.

Het zal alles **niet** baten, geen spát, niet de minste invloed, praktische invloed, uitoefenen op het doen en bestaan, als het kennen van de Here niet inhoudt : kennis hebben áán de Here. Dit soort kennen brengt tot **erkennen**.

Liefde en kennis moeten samen opgroeien. Liefde kéntrouwens ook pas echt.

In twisten en ruzies wordt het er nog wel eens uitgeslingerd : Die en die man of sterker „dat mens” is me toch ook wat, daar kun je ook maar beter niet mee getrouwd wezen. Die er mee getrouwd is zal altijd zeggen : Och jullie **kennen** hem of haar niet in liefde. Er is niets tussen jullie, geen band, geen liefdesband. Zo'n simpel gezegde houdt een diepe waarheid in. Immers als „broeder” en „zuster” moeten we elkaar wél allen en altijd kennen.

Laat dus niemand beweren, dat ik weinig of geen waarde aan „kennis” hecht, en er iets anders voor in de plaats wil zien. We

CRITIEK OP DE BROEDERS

Want wie God in waarheid vrezen, zijn, ofschoon zij oprecht en in waarheid zich beijveren hunne discipelen tot gehoorzaamheid aan Hem te brengen, juist omdat zij jegens zichzelf strenger zijn dan jegens anderen, niet zo streng in hun eisen. En in het bewustzijn van eigen zwakheid, zijn zij jegens zwakken vergevensgezind.

CALVIJN.

moeten elkaar niet vermoeien (ook al weer bezig een modewoord te worden ; mijn vermoeide vriend !) met allerlei misverstanden. De Schrift spreekt van „bekennen” en schoner kan de liefdesomgang tussen man en vrouw, dit elkaar kennen in liefde, niet uitgedrukt worden.

Aan een beroemd engels letterkundige werd, bij gelegenheid van een jubileum, door zijn vrienden een diner aangeboden. Tijdens het tafelen nodigde men hem uit, een stukje letterkunde te willen vóórdragen, dat naar zijn mening van wereldbetekenis was. Hij stemde in het verzoek toe, op voorwaarde, dat een aanwezige predikant ná hem precies hetzelfde stuk zou lezen.

De schrijver declameerde op onnavolgbare schone wijze Psalm 23 : De Here is mijn, Herder. Een langdurig applaus was, na enkele ogenblikken stilte, de beloning. Toen stond de predikant op. Hij zei, las alleen maar de psalm. Na het : en ik zal in het huis des Heren blijven in lengte van dagen... stilte. Het vorige was indrukwekkend geweest en dit was ook indrukwekkend, maar zó anders, dat het resultaat was, geen applaus, maar... stilte.

Toen stond de jubilaris op en zei : hebben jullie het verschil gevoeld tussen hem en mij? Ik **ken** het lied, maar hij **kent** zijn herder.

FRATER.

PERSSCHOUW

Jubilea

Onlangs bladerend in oude Reformaties trof me een artikel van Ds Fernhout. Een van zijn „geestelijke adviezen”. — Tussen haakjes : wat waren die altijd kostelijk, als je er een tegen komt móét je het weer lezen. — Het ging over predikantenjubilea. Daar had Ds F. reeds eerder over geschreven. In critische zin. En nu kwam een lezer daar tegenop.

Ik wil wat Ds F. schreef in zijn geheel overnemen.

Mijn inzender begint met me in de hoek der mopperaars te zetten, en vraagt dan : of de Schrift zelve ons niet gedurig opwekt tot dankbaar gedenken ; of de twaalf-en-een-half, de vijf-en-twintig, de veertig-, de vijf-en-veertig-, en de vijftigjarige ambtsbediening van een dienaar des Woords, de predikant en zijn gemeente daarvoor geen billijke reden geven ; of het geen verblijdend teken is van waardering van de bediening des Woords en van liefde voor haar dienaren bij onze kerken, dat ze zulke gedenkdagen graag vieren ; en of dat alles, onder het brandmerk van schepsel-verering, nu maar zo in de ban mag worden gedaan.

Om van het laatste terug te komen op het eerste, begin ik met mijn opponent de verzekering te geven, dat ik met een goede consciëntie meen te kunnen zeggen, heusch niet rond te lopen met het brandmerkijzer dat men in de hoek der mopperaars gewoon **is altijd door gloeiend te houden**, en dat ik wel wenste, dat hij zelf mij dat ijzertje niet zo haastig op de rug had gezet, door me een plaats onder de mopperaars te geven.

Ik moet bekennen, dat men me, zonder me onrecht te doen, bij heel wat groepen van mensen kan indelen, wier gezelschap niet vererend is, maar bij mopperaars — néén, dáár heb ik me **nóóit** thuis gevoeld, en daar heeft zelfs m'n „ouwe dag” me, gelukkig, nog niet gebracht.

Zelfs ben ik nog niet te mopperig om van een feestje te houden, en het anderen van harte te gunnen.

Dat is, m'n criticus heeft gelijk, ook volkomen naar de Schrift.

Onze bijbel is zowel een boek van blijdschap als „van schoonheid”. Geen ander boek in de wereld wekt zó rusteloos, overal waar er reden voor is, tot blijdschap op, als de Schrift. En als ze komt tot de kern van haar inhoud — dan roept ze : „Ziet, ik verkondig u grote blijdschap”.

Dat behoort tot de heerlijkheid der Schrift. Want het is de glans van Gods wonderbare liefde, die lust heeft in de vreugde, in de zaligheid van mensen, van zondaren.

Laat ons maar veel van deze blijdschap indrinken en — weer uitstralen.

En zéker, daarbij hoort dan óók het blij en dankend gedenken van **stof** tot blijdschap, die onze God ons gaf : in bijzondere weldaden, in uitreddingen uit nood, in bewaring temidden van gevaren, in levensverlenging, in hulp

bij de vervulling onzer roeping.

En het zou schrikkelijk ondanikbaar zijn, als een dienaar des Woords aan een der mijlpalen — waarbij wij, mensen, nu eenmaal onze weg moeten meten — in zijn ambtelijke arbeid voorbij zou kunnen gaan, zonder diepootmoedig te danken voor de genade die hem riep en staande hield. Want er kan een arm zondaar kwalijk groter genade en ere te beurt vallen, dan boodschapper Gods bij Zijn volk te mogen zijn. En niemand heeft er meer reden om blijde te zijn, dan de verkondiger van de blijdschap, van DE blijde boodschap mag wezen — of het moest de Kerk van Christus zijn, om wier wille de boodschap en de boodschapper beide uitgezonden werden.

Zeker, laat ze gedenken.

Maar laat het gedenken dan ook een gedenken zijn in het licht van de boodschap, en laat de blijdschap daarbij dan ook uit de boodschap geboren worden.

Doch, dat dan boodschapper en gemeente daarvoor beide de stilte zoeken.

Hij, om al het gebrek, dat zijn werk ontsierde en om al de zonde die het bevleekte.

Zij, om de sleur, de onopmerkzaamheid, het gemis van geloof en van vruchtbaarheid, waarmee ze al te dikwijls het Woord haars Gods ontving.

Zo'n gedenkdag zal altoos vóór alles een dag van **verootmoediging** moeten zijn — en eerst uit de verootmoediging zullen er de dank en de lof kunnen opgaan.

Maar — en dat is wat me er huiverig voor maakt — in dat teken der verootmoediging staan onze jubilea meestal niet.

De persoon van de dienaar des Woords staat daarbij doorgaans in het middelpunt.

Hij wordt, zoals het heet, gefeliciteerd, geccomplimenteerd en geféteerd. In toespraak na toespraak worden zijn verdiensten — hij mocht ze anders eens vergeten ! — voor hem opgesomd. Zijn gaven, zijn werkkraft, zijn ijver, zijn toewijding worden geprezen. Zó geprezen, dat hij, als hij een ootmoedig of ook maar een bescheiden mens is — er verlegen onder wordt, af en toe z'n hoofd moet schudden, inwendig protesteert, beklemd wordt door de overdrijving in het ene, door tastbare onwaarachtigheid in het andere.

De ure van herdenking wordt hem zo gemaakt tot een van duivelse verzoeking. En het zal een grote genade zijn als hij er aan ontkomt. Maar zál hij er aan ontkomen? Zal hij straks temidden van familie en vrienden niet met zelfvoldaanheid constateren of anders met genoegen hóren constateren, dat er „veel belangstelling” was, dat er „mooi gesproken” is, dat alles „prachtig verliep” enz....

En de gemeente? De gemeente heeft misschien het aangename gevoel, dat ze zich goed gehouden heeft, dat ze haar tekort in gebed voor haar dienaar in meeleven in zijn arbeid, in het waarachtiglijk eren van zijn dienst door gehoorzame aanvaarding van de boodschap die hij brengt, schitterend heeft weggewerkt.

Och neen, zó is het niet bedoeld — niet voor de dienaar en niet voor haar zelf

**Geeft aan vrienden en kennissen „Opbouw” ter inzage
Zij zullen zich wellicht dan óók als abonné opgeven!**

— maar dat is toch maar al te vaak — en zielkundig zeer begrijpelijk — het niet-bedoelde resultaat.

En nu laat ik maar rusten de onheilige factoren die er overigens nog werken in het organiseren van dergelijke jubilea: in de zucht, om vooral niet ongunstig af te steken bij naburige gemeente, in de gedachte aan het goed figuur, dat men straks maken zal in de pers: het portret van de dominé, en dan daarbij de gehouden toespraken en de cadeaux, de enveloppe vooral niet te vergeten...

Neen, dergelijk jubileren — en de meeste jubilea zijn, ondanks de gebruikelijke verzekeringen, dat men het schepsel niet wil verheerlijken, niet beter — hoort in de Kerk des Heeren niet thuis. Het strekt niet tot verheerlijking onzes Gods, en het sticht evenmin. Het bedreigt beide: gemeente en dienaars met grote geestelijke schade.

Laten we niet jubileren, maar eenvoudig en stil, ootmoedig en dankend gedenken, gebogen voor Gods aangezicht, en beproevend, beide dienaar en gemeente, onze arbeid en de vrucht — want dáár zoekt onze God naar — die hij droeg.

En dan geen bazuin aan de mond in mooie persverslagen.

En als dan onze christelijke pers zich ook hierin christelijk houdt, dat ze wat minder gul is met foto's en loftuitingen, zal deze „ergernis” — in Schriftuurlijke zin bedoeld — uit ons midden opgeruimd zijn, en de duivel zal er niet om juichen. —

Dit artikel zal ongetwijfeld ieder treffen. Want is het niet waar?

Schiet het de pijl niet midden in de roos?

Het is ongeveer vijf en twintig jaar geleden geschreven.

En: we spreken toch steeds over: door-gaande reformatie?

De vrijmaking van Prof. Popma

De kroniekschrijver van „Ambt en Plicht”, de pittige en frisse „Filius” schrijft in verband met de vrijmaking van Prof. Popma:

Toch willen we één stem over de vrijmaking van Prof. Popma overnemen. Het is een stuk van Filius uit de Kroniek van „Ambt en Plicht”. Het zegt enkele dingen, die de overweging overwaard zijn en elders nog niet werden genoemd.

Hier volgt het:

Onlangs zei iemand ons dat de vrijmaking bezig was te stranden en op onze enigszins verwonderde vraag, of hij de vrijmaking dan niet als een reformatie der kerk zag, antwoordde hij: de vrijmaking is een goed begonnen en ernstig bedoelde, maar helaas mislukte reformatie.

Deze herinnering kwam bij ons boven, toen wij het getuigenis „Vrijmaking” van prof. dr. K. J. Popma gelezen hadden.

Wij willen ons niet intelligenter voordoen, dan wij zijn. Daarom moeten wij eerlijk zeggen, dat er in prof. Popma's getuigenis veel dingen staan die we gelezen en herlezen — maar niet begrepen hebben.

Maar dit hebben wij wel begrepen en daarom zijn we dankbaar voor dit getuigenis: een reformatie als de vrijmaking kan, omdat zij een blijk is van Gods ontferming, nooit stranden en nooit mislukken. Mensenwerk kan mislukken, Gods werk niet. (blz. 9). Buitenstaanders kunnen door bestrijding de reformatie tegenstaan. Ge-reformeerden kunnen, vanwege de vele zwakheden, die nog tegen hun wil bij hen zijn overgebleven, en welke zij dikwijls niet eens als zwakheden onderkennen, de reformatie tegenstaan, Gods werk met Zijn Kerk gaat door.

Waarom zouden wij deze bijzonder begaafde broeder niet dankbaar zijn, als hij ons de spiegel voorhoudt van onze zwakheden, onze zonden en gebreken?

Wij zijn ervan overtuigd, dat prof. Popma in sommige punten tegenover zijn vrijgemaakte broeders en zusters niet billijk is, maar moeten er direct aan toevoegen, dat wij wel reden gegeven hebben tot onjuiste gevolgtrekkingen.

Er is over de vrijmaking reeds veel geschreven, door Gereformeerde theologen, dogmatici en kerkrecht deskundigen. In prof. Popma's getuigenis handelt een Gereformeerd filosoof over de vrijmaking en dit maakt het werkje extra interessant.

De brochure van prof. Popma moet onder ons gelezen en vooral besproken worden. Er

komen dan grondvragen aan de orde, die voor de structuur van onze Gereformeerde organisaties van grote betekenis zijn. En het is beslist noodzakelijk, dat we ons daarop steeds blijven bezinnen.

Daarmee bedoelen we niet, dat we er nog eens over praten moeten of Gereformeerde organisatie, school en pers al dan niet wenselijk of noodzakelijk is.

Prof. Popma is een vooraanstaande figuur in de kring van de calvinistische wijsbegeerte. Uit deze kring zijn t.a.v. de huidige ontwikkeling van onze maatschappij, constructieve gedachten naar voren gekomen, die voor de arbeid van onze Gereformeerde organisaties van grote betekenis waren.

De calvinistische wijsbegeerte kan in onze Gereformeerde organisaties een klankbodem vinden voor haar reformatische denkbeelden. En alleen Gereformeerde organisaties kunnen, omdat zij staan op dezelfde geestelijke basis, als klankbodem fungeren. Zonder zulk een klankbodem, loopt de calvinistische wijsbegeerte gevaar te verstarren tot een wetenschap voor de studeerkamer, wijl ze de inspirerende en corrigerende verbinding met het praktische leven mist.

Gereformeerde organisaties kunnen niet zonder Gereformeerde wetenschap, maar omgekeerd kan een Gereformeerde wetenschap niet zonder Gereformeerde organisaties. Het socialisme heeft wel een socialistische wetenschap en socialistische organisaties. Rome heeft roomse wetenschapsbeoefenaars, die in roomse organisaties een inspirerende klankbodem vinden.

Maar als er geen Gereformeerde organisaties zijn, mist de Calvinistische Wijsbegeerte haar verbinding met het volle leven.

Filius zegt in dit stuk rake dingen.

Dat het met de christelijke organisaties in ons land zo droevig is gesteld komt ook, en niet het minst daar van daan, dat ze door de geloofsvisie, welke aan de calvin-wijsbegeerte ten grondslag ligt niet werkelijk werden gegrepen en beheerst.

En, omgekeerd, heeft de calvin-wijsbegeerte niet die greep op het volk gekregen, niet die dienst aan het volk kunnen bewijzen welke mogelijk was geweest, omdat de christelijke organisaties haar globaal genomen niet zakelijk ernstig hebben genomen.

Het is zo: christelijke wetenschap, welke niet in levend contact staat met het leven van het gelovige volk, verdort.

En omgekeerd: een christelijk volk, dat niet gesteund, voorgelicht, geleid, wordt door echt christelijke wetenschap zal zijn roeping in de tegenwoordige wereld nooit ten volle kunnen vervullen.

VAN HIER EN GINDS

Congres van Vrijzinnigen

In 1958 zal het Internationaal Verbond voor Vrijzinnigheid en Geloofsvrijheid worden gehouden. Ditmaal in de Verenigde Staten. Volgens het „Remonstrants Weekblad” zal voor het eerst sinds vijftig jaar een grote groep europese vrijzinnigen protestanten in de gelegenheid zijn kennis te maken met hun Amerikaanse geestverwanten. Deze ontmoeting zal, zo meent dat blad, interessant en verfrissend, maar tegelijk ook schokkend zijn voor velen. Want „onze geestelijke broeders en zusters aan de andere zijde van de oceaan hebben nu eenmaal een andere variant van ons geestelijk patroon, en ook is hun godsdienstig beleven in een geheel andere vorm gegoten. Onder deze omstandigheden is het begrijpelijk, dat het onderwerp van het congres, waarvan de vaststelling in belangrijke mate door de Amerikanen werd bepaald, een sterke couleur locale vertoont. „Today's religions can meet the World's needs today (de huidige religies kunnen aan de noden en behoeften der huidige wereld tegemoet komen), deze titel weerspiegelt de religieus-kosmopolitische belangstelling van de Amerikanen.

Vertegenwoordigers van de vijf wereldgodsdiensten Judaïsme, Christendom, Islam, Hindoeïsme en Boeddhisme, zullen hun visie geven op de oplossing die hun respectieve godsdiensten hebben te bieden voor de noden van de hedendaagse wereld. Daarnaast zullen discussiegroepen aandacht besteden aan een grote verscheidenheid van onderwerpen zoals: het opkomend getij van het nationalisme, de spanning tussen de rassen, interna-

tionale hulpverlening, kunst en onderwijs, filosofie en wetenschap.

De ware aard van de vrijzinnigheid komt in de opzet van dat congres duidelijk tot uitdrukking. Er is voor vrijzinnigen geen principiële tegenstelling tussen heidendom en christendom.

Interkerkelijk centrum in New York

Met enige plechtigheid is men dezer dagen te New York aan de bouw begonnen van een „Interchurch Center”, een interkerkelijk centrum, dat twintig miljoen dollar zal kosten. Het geweldige gebouw, negentien verdiepingen hoog en dat een heel huizenblok beslaat, staat vlak in de buurt van de bekende Riverside Church en het Union Theological Seminary.

In het centrum, dat naar men hoopt begin 1960 betrokken kan worden, zal de Amerikaanse Raad van Kerken onderdak vinden, benevens kantoorfilialen van de Presbyteriaanse kerk, de Methodistenkerk, de Amerikaanse Baptistenunie, de Amerikaanse Reformed Church, de kerk der „Disciples of Christ” en de Afrikaans-methodistische episcopale kerk. Ook een aantal oecumenische organisaties zal in het grote centrum te vinden zijn: een vertegenwoordiging van de Wereldraad van Kerken en van de Internationale Zendingsraad, de Commissie der kerken voor buitenlandse zaken enz. enz. Drie verdiepingen blijven gereserveerd voor eventuele andere gegadigden.

Er komt in het gebouw ook een kapel, waar al die kerken en denominaties één zullen trachten te zijn.

Laten degenen die de Christus der Schriften liefhebben, toezien op wat de machtige moderne oecumenische beweging doet. En laten zij bedenken, dat Christus ook met het oog op hen gebeden heeft, dat zij allen één zijn.

KERKNIEUWS

Bedankt voor Beverwijk: H. D. van Herksen te Hilversum;

voor Enumatil: E. Koop te Zaandam.

Afscheid: Ds C. de Haan zal D.V. 9 febr. afscheid nemen van de kerk van Ferwerd-Hallum wegens vertrek naar Canada.

Intree: Ds R. H. Bremmer van Zwolle hoopt 24 febr. intree te doen bij de kerk van Enschedé-Zuid, na op 23 febr. bevestigd te zijn door Prof. H. J. Schilder.

Kerkbouw: De Kerk van Kampen ontving vergunning tot het bouwen van een wijkgebouw in de Hanzewijk. De kerkeraad besloot de gemeente uit te nodigen de bouw- som daarvoor renteloos te lenen. Het geleende bedrag zal D.V. in zes jaar worden afgelost.

Adres Heemse: J. Breukelman, A 134 (Norden), Heemse, post Hardenberg;

's Gravenhage-Zuid/West: P. Poleij, Melis Stokelaan 386;

Nieuw-Buinen: D. de Jonge Jr., Noorderdiep 228, Nw. Buinen.

GEEF HEM EVEN EEN ZETJE!!!!

Chef-kleermaker, 42 jaar, grootwerker, door opheffing van bedrijf zonder werk, **zoekt een hem passende werkring**. Zowel burger- als uniformkleding. Bij voorkeur in Gelderland. Uitstekend getuigschrift. Hartelijke aanbeveling van de betrokken kerkeraad. Br. onder no. 1 aan „INTERMEDIAR”, De Wetstr. 13, ARNHEM

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 2452



Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk

ADVERTENTIE-TARIEF:

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.



FAMILIEBERICHTEN:

Regelprijs 15 cent per m.M.